

לעילוי נשמת

אאמו"ר הגאון רבי דב בן רבי זלמן זללה"ה

נלב"ע כב שבט תשפ"ד

אמי מורתי הצדקנית מרת שיינא בת רבי ישראל שלום ע"ה

נלב"ע יד סיון תשע"א

פרשת ראה מברכין אלול תשפ"ח
שנה ט"ו

גליון תר"ט - 609

דברי ישר

לקוטים, מוסרים ופרפראות בפשט ובדרש
 בפרשת השבוע ובענייני דיומא

בהוצאת מכון דברי ישר

בִּינַת יִשְׂרָאֵל

שלא יכוון בשפיכה לכשפים

לא תאכלנו על הארץ

תשפכנו כמים יב כד

כתב הרלב"ג כי הדגישה התורה שהשפיכה תהיה כמים, שלא יכוון בשפיכתו על הארץ לדבר מהדברים שהיו מכוונים בו המכשפים ומה שידמה להם, אך יהיה לבו בשפכו אותו על הארץ כאלו שופך שם מים.

שלא להצניע הדם

לא תאכלנו על הארץ

תשפכנו כמים יב כד

הספורנו אומר שמלשון הכתוב המצוה שפיכת הדם למדנו שצריך לגרום לדם שלא יהיה ראוי לאכילה ושלא יצניע הדם כמו שמצניעים היין והשמן ושאר משקין לאכילה ושתיה.

[אמנם בפסחים כב. דרשו להיפך - מה מים מותרים בהנאה אף דם מותר בהנאה. ואולי כוונתו שלא יצניענו באופן שיכול לבוא לידי תקלה ויל"ע].

שהדם יהיה חשוב בעיניך כמים זכים

לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים

פי תעשה הישר בעיני ה' יב כד-כה

וזה מלשון הכתב והקבלה, תשפכנו כמים - כשתמנע מלאכל ובשביל כך תשפכנו, לא תהיה שפיכה זו בעיניך כשופך דבר נמאס ושאין חפץ לאדם באכילתם, אלא יהיה בעיניך כמים זכים וטהורים שהם חיים לעולם, ואילו היה תלוי בדעתך היית אוכל אותו כמו שמתהנים מן המים, אבל מניעת האכילה לא תהיה כי אם צוויו יתברך למנוע אותנו ממנו, וכמאמרם ז"ל אל יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר אבל יאמר אפשר ואבי שבשמים גזר עלי, וזהו שסיים פי תעשה הישר בעיני ה', רצה לומר כאשר תמנע מלאכול לא יהיה כמאס בו, כי אם לעשות רצון ה' וכפי הישר בעיניו.

[ומצאתי שכבר קדמו במעין הדברים בדרשות ופירושי רבינו יונה על התורה מהדורת ר"ש ירושלמי תש"מ מכת"י]

הצורך בהתחזקות להמנע מאכילת דם

רק חזק לבליתי אכל הדם יב כג

רש"י הביא מחלוקת תנאים בספרי וזה לשונו: ממה שנאמר: חזק, אתה למד שהיו שטופין בדם לאוכלו, לפיכך הוצרך לומר: חזק, דברי ר' יהודה.
 ר' שמעון בן עזאי אומר: לא בא אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות: אם הדם שהוא קל לשמור ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזק באזהרתו, קל וחומר לשאר מצות ע"כ.

לפי ר"י החיזוק נאמר בגלל אותו הדור שהיו צריכים להתחזק בגלל שהיו שטופין בזה, ולפי רשב"ע זה לימוד לדורות, ללמדנו שהיצר מסיתו לאדם להעבירו על דעת קונו, לכן אפילו מצוות קלות צריכים חיזוק, ק"ו לשאר מצוות שאדם מתאוה להם שפתי חכמים.

הרשב"ם ורבי יוסף בכור שור כתבו מאחר שהדם בלוע בבשר צריך להתחזק ולהוציאו משם, ולכן אמר חזק.

הרמב"ן בפסוק כב מבאר כי היו צריכים להתחזק להמנע מאכילת הדם כי במצרים היו מתחברים על ידו לשדים והיו מתנבאים על ידם ומגידיים להם עתידות, ובא הכתוב לומר

שאם ישמע מאוכלי הדם דבר עתיד, ובא האות והמופת כאשר אמרו אוכלי הדם, אל יפתה לבבו, אבל יחזיק בתומתו ובאמונת ה' ואל יאכל מן הדם בשום ענין, ואל יכסה המעשה ההוא, מדבריהם לא יירא ומפניהם לא יחת כי הבל המה מעשה תעתועים, וההזהרה כאן הוא כמו ענין המזהר בנביא השקר [המוזכר בסמוך] מפני הטעותיו.

וכעין דבריו כתב גם הספורנו בקיצור.

רבינו בחיי כתב מפני שהדם מחזק את גוף האוכלו, אמרה התורה שהקב"ה יתן חוזק למי שלא יאכלנו.

בהמשך לפירוש הרשב"ם ור"י בכור שור, יש בנותן טעם להביא את דברי ולשון **האזנים לתורה** שגם כאשר יהודי פותח ביצה יש לו 'מלחמה פנים אל פנים' כאשר יש שם טיפת דם קטנה, עליו להשליך את כל הביצה לאיבוד.

אל תאכל את השכר בעולם הזה

רק חֶזֶק לְבָבִי אֶכֶל הַדֶּם

רק קִדְשִׁי אֲשֶׁר יִהְיוּ לִי

וְנִדְרִי תִשָּׂא וּבָאתָ אֵל

הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יי, כג-כד

השפתי כהן מפרש כאן ולעיל פסוק טז הציווי בדרך דרש.

יש דם במשמעות הרגילה, ויש דם במשמעות ממון ושכר - מעות ודמים.

אמרה התורה - שלא יאכל הדם שכר מצוותיו בעולם הזה, אלא יניח השכר לאחריו כנאמר וְאַחֲרָיו כָּל יִשְׂרָאֵל תְּהִלִּים צד, טו.

ולפיכך הזהירה התורה שבע פעמים מאכול הדם, כנגד שבעת ימי השבוע וכנגד ימי שנותנו בהם שבעים שנה, לומר שלא נאכל מצוותנו באותו היום ובאותה השנה.

רק קִדְשִׁי אֲשֶׁר יִהְיוּ לִי - שהן המצוות שעשית בקדושה, יהיו לך לנצח, תִּשָּׂא וּבָאתָ אֵל הַמָּקוֹם - שהוא העולם הבא אֲשֶׁר יִבְחַר ה' - שהקב"ה בחר עבורך שתהיה שם מאושר.

אי אכילת הדם מחזקת את היצר הטוב

רק חֶזֶק לְבָבִי אֶכֶל הַדֶּם יי, כג

רבי משה דוד וואלי בפירושו ביאור משנה תורה כתב כי אכילת הדם מחזקת את היצר הרע, ואי אכילת הדם מתוך ציווי השי"ת מחזק את היצר הטוב, וזה מה שאמר כאן שעל ידי אי אכילת הדם יהיה לו חיזוק ליצר הטוב.

להתחזק לקיים הציווי מצד הציווי

רק חֶזֶק לְבָבִי אֶכֶל הַדֶּם יי, כג

הבינה לעתים דרוש לו מבאר שהחיזוק הנדרש כאן הוא לקיים המצוה מצד ציווי ה' בלבד ולא מצד שנפשו קצה בזה, ודבר זה צריך חיזוק, כי נקל לו לאדם לקיים המצוה מצד שאין לו חשק לעבור עליה, וזאת ציותנו התורה, ומכאן נלמד לכל התורה כולה שקיום המצוות צריך להיות רק מצד ציווי ה'

ולא בגלל רצוננו הטבעי, ולזה צריך להתחזק לנקות המחשבה לקיים המצוה בכוונתה השלימה.

הסבא מקלם רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל כתב [אור רש"ז] שציותה בזה התורה שבדברים שנפשו קצה בהם, צריך לעורר עצמו לחפץ בדבר, ובעניינינו לעורר חפצו לאכול הדם, ואז לכבוש רצונו בחיזוק.

ומזה למדנו לכל המצוות שבתורה שגם אם מצד תכונותיו הטבעיים אינו חפץ לעבור על המצוה, צריך לעורר עצמו נגד טבעו ואז לכבוש רצונו נגד תאוותו המתחדשת.

להמנע מעבירה

כדי לא להגיע לאכילת הדם

רק חֶזֶק לְבָבִי אֶכֶל הַדֶּם יי, כג

התרגום יונתן תרגם לחוד איתוקפון ביצריכון מטול דלא למיכול אידמא, וביאורו תתחזקו מול היצר הרע כדי שלא תאכלו דם. בספר אזור אליהו לרבי אליהו הורשובסקי זצ"ל מבאר על פי התרגום כי כיוונה התורה למה שאמרו חז"ל עבירה גוררת עבירה אבות ה' בעל כן תהיה חזק מול יצרך ותתחזק כנגדו, כי אם לא אזי תעבור עבירה שאין נפשך קצה בה וממנה תגיע אפילו לעבירה של אכילת דם שנפשו של אדם קצה בו. וראה בסמוך עוד בענין.

אם לא יגדור עצמו מחטא יגיע אפילו לאכילת דם

רק חֶזֶק לְבָבִי אֶכֶל הַדֶּם יי, כג

המשגיח רבי ירוחם ממיר אומר כי התורה הודיעה לנו שלא יסמוך אדם על נטיותיו הטבעיים אלא יגדור עצמו בכל דבר גם בדברים שאין נפשו מחמדתו וכמו שאומרים עמי הארץ "אין לו יצר הרע לזה...".

כי אם אדם לא יגדור עצמו מהחטא, אזי יבוא לאכול גם דם שנפשו של אדם קצה ממנו.

דברי ישרים

פרשת השבוע לצעירי העאן

גליון ת"ס 460

בהוצאת מכון דברי יושר

פרשת ראה - מברכים אלול תשפ"ה

במה בפרישה

תמצית דברי הפרשה
בשילוב פירושים ודרושים

ילדים יקרים וחביבים!

הפרשה נפתחת בצווי פריי לכל אחד ואחד מישראל, לראות ולהתבונן בעצמו לשמוע אל מצוות השם ולא לעבור עליהם חס ושלום.

רבנו בחיי מבאר כי התורה באה להודיע לכל יסוד גדול, שנתינה רשות לכל אדם לבחור בטוב ולמאס ברע, והיסוד הזה נקרא 'בחירה', וכיד האדם נתנה בחירה זו אם לעשות רצון השם וללכת בדרך הטוב והישר וזו היא דרך החיים, או חס ושלום להתניב על דרך לא טובה והכל תלוי בבחירתו של האדם.

השומעים בקול השם ומקיימים מצוותיו, זוכים לברכה, ושאינם מקיימים ושומרים את המצוות תחול עליהם קללה.

חז"ל אומרים כי הסיף - התרב, והספר - התורה, ירדו יחד מהשמים.

אמר להם הקב"ה לישראל, אכן יש לאדם בחירה, אבל דעו לכם שלכל בחירה יש תוצאות, והתוצאות נובעות מהבחירה של האדם.

אם תקימו מה שכתוב בספר - בתורה, אתם נצולים מן הסיף - התרב, אבל אם חס ושלום לא יקימו את מצוות התורה, אתם נהרגים בסיף - בתרב!

הקדוש ברוך הוא נותן עצה טובה לבניו ואומר להם אם תבחרו בדרך הטוב - תרי הברכה והטוב מוכנים לכם, ואם חס ושלום לא, תענשו.

הספורנו אומר כי התורה מלמדת אותנו שאין דרך אמצעית שהיא בין הטוב ובין הרע, או שבחריים בטוב בקיום התורה ומצוותיה וזוכים לברכה שאין למעלה ממנה, ואם לא בחרים בטוב, תרי הדרך השניה מביאה לקללה שאין למטה ממנה, והכל תלוי בבחירת האדם בעצמו.

בתחלת הפרשה מצוה התורה כי כאשר יכנסו בני ישראל לארצם, יעמדו המברכים על הר גריזים, והמקללים על עיבל, ויברכו את שומרי התורה ומקיימי מצוותיה, וינקלו את אלו שאינם עושים כף.

פרשתנו היא מן העשירות במצוות בפרשות התורה, ויש בה חמשים וחמש מצוות, חלקן נזהגות גם בזמן הזה, וחלקן אנו מצפים לבנין בית הבחירה במהרה בימינו ונוכל לקיים פדינם ובזמנם.

נקרא על מצות אבוד העבודה זרה ומקומות עבודתה מארץ ישראל עד בלי להשאיר להם זכר, ולאבד את שמם ולא לקרא למקום שבו הם היו כשם העבודה זרה, אלא בכנוי גנאי.

חז"ל במסכת שמחות למדו מהצווי הזה דבר נורא, אם האבנים והעצים הדוממים ואין בהם דעת והם בעצמם לא עשו כלום אבל בגלל שאנשים חטאו על ידם צריף לנתץ ולאבד אותם, על אחת כמה וכמה אם אדם שיש בו דעת ובכל זאת גורם לאחר לחטא ובגלל זה הוא מסיט אותו מדרך החיים לדרך המות, ענשו חמור מאד.

התורה מזהירה שלא לקלקל ולפגע בבית המקדש וחומות העזרה, ולא למחוק חס ושלום את שם השם או לנהג בהם מנהג בזיון. ומזה גלמד להלכה ולמעשה להזהר גם בקדשות בית הכנסת וספרי הקדש ולנהג בהם בכבוד כראוי.

נלמד על מצוות הנוהגות בקרבנות, שלא לעבב ולאחר את הקרבת הקרבנות שאדם חייב להקריב, ולא לעבב את המעשרות שצריכים לתת ללוויים.

ושהקרבת הקרבנות תהיה אף ורק בבית המקדש. קרבן שארע בו מום ואסור להקריבו, וצוהה התורה שצריף לפדותו כדי שיוכלו לאוכלו.

המשור מה בפרשה

תמצית עניני הפרשה בשלוב פירושים ודרושים

הגויים פרצונם להראות שהם מצטערים על מיתת קרוביהם, פוגעים בעצמם בדרךכים שונות, או ששורטים את בשרם או שמגלחים את שערם, אבל אותנו התורה מצוה שלא נתנהג ונעשה כמוהם, אלא נשמר על גופנו שלם ובריא לעבודת השם יתברך.

התורה חוזרת על דיני וסימני בעלי החיים הטהורים המתרים באכילה, ושאינם טהורים ואסורים באכילה, ואוסרת התורה לאכול אפילו בעלי חיים טהורים שמתו מעצמם ולא נשחטו כדין, בעל חי שמת בלא שחיטה נקרא נבלה, ובעל חי שנשחט שלא כראוי או שנשחט כראוי אך יש בו אחד משמונה עשרה סימני טרפות, נקרא טרפה וגם הוא אסור באכילה.

שוב חוזרת התורה על אסור אכילת בשר וחלב וחז"ל לומדים מזה מה אסור בזה מדאורייתא ומה מדרבנן.

נקרא על מצוות מעשר שני ומעשר עני ודיניהם, מתי נוהגים המעשרות ולמי הם נתנים והיכן נאכלים.

נלמד את דיני שמשת כספים - הלואה שאדם נתן לחברו היהודי והגיעה שנת השמיטה, התורה אוסרת על המלוה לתבע חוב זה מהלואה, ומצוה אותנו לתת צדקה ולהחיות את העניים כדי צרכם.

נקרא על הדברים שהתורה מצוה לנהג בעבד עברי בעת שחרורו, שלא ילך לביתו ריקם, אלא צריך להעניק לו מכל טוב.

בסיום הפרשה חוזרת התורה על דיני שלשת הרגלים - פסח, שבועות וסוכות, ועל המצוה לעלות בהם לרגל לבית המקדש עם הקרבנות החגיגה ועולת הראיה.

יהי רצון שנזכה לקיים מצוות אלו בשלמותם במהרה בימינו בבנין בית הבחירה בביאת המשיח.

בשבת זו מברכים ומקריזים על ראש חדש אלול ונבקש מהשם יתברך שנזכה לנצל את הימים הבאים עלינו לטובה לשוב אליו בתשובה ולתקן מעשינו לקראת ראש השנה הבאה עלינו לטובה.

שבת שלוי

וחדש טוב ומברך.

נלמד על זמני ומקום אכילת הקרבנות, ומי מתר לאכלן ומה נאכל ומה מקרב על גבי המזבח, וממתי הכהנים יכולים לאכול מהבכורים שהבאו לבית המקדש.

עוד נלמד על מצות עשה מיחדת לנמצאים בחוץ לארץ וזוכים להביא את קרבנותיהם לבית המקדש.

התורה מזוהרה ואומרת השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימיו על אדמתך, ומזה למדו על החובה המוטלת על כל אחד מישראל לתמוך ולהחזיק בלומדי התורה שבזמן הזה הם הממלאים תפקידם של שבט לוי.

נלמד על מצות השחיטה המתירה את אכילת הבהמות, החיות והעופות, ואסור אכילת אבר מן החי, ושוב תזהיר ותזכיר התורה את אסור אכילת דם הבהמות החיות והעופות וממצות אסור אכילת הדם לומדים לכל המצוות להתחזק נגד היצר הרע שלא לעבר עליהם.

פעם נוספת תזהירנו התורה מללכת אחרי אלהים אחרים ועובדיה, אשר ברעתם הגדולה ובאכזריותם הנוראה הם מקריבים את בניהם לעבודה זרה ושורפים אותם באש.

מדגישה התורה וחוזרת שוב על האסור להוסיף או לגרע במצוות התורה, ונלמד מכך עד כמה הדבר חמור.

נקרא על דינו של המתנבא נבואה בשם עבודה זרה, ועל הזוהרות שצריך להזהר מהמסית לעבוד עבודה זרה, ודינו של המסית חמור כל כך, עד שאין מחפשים לו שום זכות שתצילו מענש המיתה שמטל עליו, ואפילו אם חס ושלום המסית הוא קרוב משפחה, חייבים להביאו לבית הדין ולהמיתו.

נלמד כי התורה מצוה את הדנינים לחקור ולדרוש את אמתות דברי העדים, לבדק היטב ולברר את נכונות עדותם.

נתודע לדיני עיר שרכ תושביה הפכו לעובדי עבודה זרה, עיר זו נקראת 'עיר הנדחת', וכל תושביה העובדים עבודה זרה חייבים מיתה בחרב, שורפים את ממונם ומחריבים את העיר, ואסור לבנותה לעולם.